

FM: 2019. gadā Latvijas ekonomisko izaugsmi virzīja iekšzemes pieprasījuma pieaugums

Publicēts: 28.02.2020.

2019. gada ceturtajā ceturksnī Latvijas ekonomiskā izaugsme noslidēja līdz 1,0%, kas ir vājākais ceturkšņa iekšzemes kopprodukta (IKP) pieauguma temps aizvadītā gada laikā, turklāt tā ir zemākā izaugsme kopš 2016. gada trešā ceturkšņa. Tādējādi 2019. gadā kopumā Latvijas tautsaimniecības izaugsme bija 2,2%, informē Centrālā statistikas pārvalde.

Izaugsmes sabremzēšanos 2019. gada pēdējā ceturksnī noteica nelabvēlīga attīstība vairākos tautsaimniecības sektoros, piemēram, transportā, kur ceturtajā ceturksnī strauji saruka kravu apgrozījums ostās un pa dzelzceļu pārvadāto kravu apjoms. Finanšu pakalpojumu pievienotā vērtība ceturtajā ceturksnī bija par 10,7% zemāka nekā pirms gada. Apstrādes rūpniecības samazinājumu par 0,2% noteica kritums kokrūpniecības izlaidē un mašīnbūvē. Ceturtajā ceturksnī nedaudz samazinājās arī būvniecības sektora radītā pievienotā vērtība – par 0,5%, ko noteica specializēto būvdarbu apjomu sarukums, kamēr inženierbūvniecības un ēku būvniecības apjomi uzrādīja stabilus pieaugumus.

Savukārt 2019. gadā kopumā straujāk augošās nozares Latvijas ekonomikā bija lauksaimniecība, kā arī vairākas pakalpojumu nozares – veselība un sociālā aprūpe, izmitināšana un ēdināšana, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, kā arī māksla un izklaide. Par 4,1% palielinājās tirdzniecības nozares radītā pievienotā vērtība. Tas norāda, ka 2019. gadā Latvijas ekonomisko izaugsmi virzīja iekšzemes pieprasījuma pieaugums, ko noteica iedzīvotāju ienākumu kāpums un sarūkošais bezdarbs. Tādējādi privātais patēriņš pērn palielinājās par 2,9%.

Tajā pašā laikā preču un pakalpojumu eksports pieauga lēnāk – par 2,0%. Tas bija saistīts ar pasaules ekonomiskās izaugsmes vājināšanos un pieprasījuma samazināšanos ārējos tirgos. Līdz ar to uz eksportu orientēto nozaru attīstība 2019. gadā bija ierobežota – apstrādes rūpniecības izaugsme bija mērena, sasniedzot 2,1%. Papildus ārējā pieprasījuma vājumam, kas ietekmēja atsevišķas apakšnozares, apstrādes rūpniecības straujāku izaugsmi kavēja koksnes cenu lejupslidošā dinamika, kā rezultātā krita kokrūpniecības uzņēmumu apgrozījums. Tajā pašā laikā spēcīgu izaugsmi pērn spēja noturēt gatavo metālizstrādājumu, elektrisko iekārtu, kā arī datoru un elektronisko iekārtu ražotāji.

Transporta nozarē 2019. gadā tika reģistrēts sarukums par 4%. To noteica kravu tranzīta kritums caur Latvijas ostām, Krievijai pārorientējot kravas uz savām Baltijas jūras ostām un kritoties pieprasījumam pēc Krievijas ogleņiem pasaules tirgos. Transporta sektora perspektīvas arī šim gadam neiepriecina, un jau janvārī salīdzinājumā ar 2019. gada janvāri kravu apgrozījums Latvijas ostās saruka par 28,8%, un dzelzceļā pārvadāto kravu apjoms tajā pašā laika periodā samazinājās pat uz pusi – par 52,2%.

2019. gadā kritumu uzrādīja arī finanšu un apdrošināšanas nozare. Samazinoties nerezidentu apkalpošanas biznesam un sarūkot finanšu pakalpojumu eksportam, nozares pievienotā vērtība pērn samazinājusies par 8,8%. Līdz ar to arī nozares īpatsvars ekonomikā ir būtiski samazinājies, 2019. gadā veidojot 3,2%. Pievienotās vērtības kritums nozarē ir saistīts ar Latvijas centieniem uzlabot finanšu noziegumu novēršanas sistēmu, kas ir devusi rezultātus un Latvijai ir izdevies izvairīties no Finanšu darījuma darba grupas (FATF) “pastiprinātās uzraudzības” mehānisma jeb iekļaušanas tā dēvētajā “pelēkajā sarakstā”. Pretējā gadījumā Latvijas ekonomika saskartos ar vēl vienu izaugsmi bremzējošu faktoru.

Investīciju apjoms 2019. gadā pieauga par 3,1%, kas ir piecas reizes lēnāks kāpums nekā 2018. gadā, kad bruto pamatkapitāla veidošana bija pieaugusi par 15,8%. Investīciju aktivitātes sarukums pērn ir saistīts ar Eiropas Savienības (ES) fondu finansējuma stabilizēšanos iepriekšējā gada līmenī, tam saglabājoties aptuveni tādā pašā apjomā arī šogad un nākamgad. Tādējādi investīciju apjoms Latvijas ekonomikā vidējā termiņā pieaugs mēreni, un papildus ES fondiem liela nozīme būs arī privātajām investīcijām. Līdz ar lēnāku investīciju pieaugumu 2019. gadā vājāku izaugsmi uzrādīja būvniecības sektors, kur būtiska ietekme ir ES fondu finansējumam. Pērn būvniecības nozares pievienotā vērtība bija par 2,9% augstāka nekā pirms gada, ko noteica vājie

inženierbūvniecības un specializēto būvdarbu apjomi. Pozitīvi, ka šā gada janvārī valsts kapitālie izdevumi gada griezumā bija palielinājušies par 15,1%, kas attiecīgi atspoguļosies augstākos investīciju apjomos.

Mēneša sākumā Finanšu ministrija (FM) aktualizēja makroekonomisko rādītāju prognozes, šim gadam Latvijai nosakot piesardzīgu ekonomiskās izaugsmes tempu 2,2% apmērā. Šis ir ļoti izaicinošs periods, lai izstrādātu ekonomiskās attīstības prognozes, ņemot vērā, cik daudz un cik nopietni riski šobrīd skar gan Latvijas, gan visas pasaules ekonomiku. Jaunais Covid-19 vīruss ir starp svarīgākajiem riskiem, kurš vispasaules aktualitāti guva jau janvāra otrajā pusē, taču joprojām ir grūti prognozēt tā izplatību un tā potenciālo ietekmi uz ekonomisko izaugsmi. Šā gada 13. februārī Eiropas Komisija (EK) publicēja savas jaunākās prognozes, kurās Latvijas ekonomiskā izaugsme 2020. gadam noteikta ļoti tuvu FM prognozei – 2,3% līmenī. Šajās EK prognozēs arī nav ietverti ar Covid-19 vīrusa izplatību saistītie riski un to ietekme uz Latvijas izaugsmes perspektīvām. Savas prognozes EK pārskatīs pavasarī, kurās attiecīgi arī būs iekļauts ar Covid-19 radītās ekonomiskās ietekmes novērtējums.

Tajā pašā laikā EK apkopotais jaunākais ekonomiskā sentimenta indekss (ESI) 2020. gada februārī ir uzlabojies jau ceturto mēnesi pēc kārtas gan Latvijā, gan visā ES. Interesanti, ka arī globālās ekonomiskās politikas nenoteiktības indekss šā gada sākumā ir uzrādījis samazināšanās tendenci. Tas rada zināmas pretrunas par to, kāds noskaņojums valda pasaulē, ja salīdzina šādu indikatoru rādītājus un medijos pieejamo informāciju. Taču visticamāk šā gada pirmā ceturkšņa izaugsme pasaulē būs krietni vājāka nekā iepriekš prognozēts, un zināmu ietekmi tas atstās arī uz Latvijas ekonomiku.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-2019-gada-latvijas-ekonomisko-izaugsmi-virzija-iekszemes-pieprasijuma-pieaugums>